

Dr Jarosław Przeperski
Centrum Badań nad Rodziną
Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu

UWARUNKOWANIA DECYZJI PROKREACYJNYCH O POSIADANIU PIERWSZEGO DZIECKA

W Polsce od wielu lat rodzi się za mało dzieci. Naukowcy próbują diagnozować ten stan jednocześnie proponując działania mające odwrócić negatywny trend. Dotychczasowe działania nie przynoszą oczekiwanych rezultatów w postaci znaczącego wzrostu wskaźnika dzietności czy ostatecznie liczby rodzonych dzieci. Istotnym jest więc poszukiwanie nowych rozwiązań. Jedną z takich propozycji jest zastosowanie podejścia nazwanego Behawioralnymi Politykami Publicznymi (Sunstein, 2020). Jednym z założeń tego modelu jest ścisłe powiązanie rozwiązań z badaniami na etapie ich przygotowania, wdrażania oraz ewaluacji (Przeperski, 2019). Z powodu ograniczeń budżetowych w niniejszych badaniach nie było możliwości zastosowania pełnej gamy narzędzi badawczych oraz technik podejścia behawioralnego. Celem badań było ustalenie, które z czynników najsilniej oddziałują na decyzje prokreacyjne związane z urodzeniem pierwszego dziecka. W szczególności sposób testowane były czynniki perswazyjne związane z przekazem w warstwie semantycznej oraz w dalszej części uzupełnione przekazem graficznym.

Badanie przeprowadzono w kilku etapach: celowy przegląd literatury, pogłębione wywiady fokusowe, badanie ankietowe (reprezentatywne grupy) oraz badanie eye-trackingowe. Podejmowanie decyzji prokreacyjnych (intencje) i konkretnych działań (zachowanie) związanych z poczęciem i urodzeniem dziecka jest konstruktem złożonym. Czynniki warunkujące zachowania prokreacyjne można pogrupować w kilka kategorii w oparciu o modele teoretyczne: model COM-B oraz ekologiczny model podejmowania decyzji. W badaniu poddano szczegółowemu testowaniu czynniki związane z obszarem motywacji, głównie w zakresie myślenia szybkiego (Kahneman, 2011). Badanych podzielono na trzy grupy: grupa kontrolna (bez przekazu), grupa podejmująca tematykę prokreacyjną i grupa poddana oddziaływaniu wyselekcjonowanych w procesie badawczym przekazom. Jednym z ciekawszych wniosków jest, że kobiety poddane technikom perswazyjnym osiągały niższe wyniki w zakresie intencji prokreacyjnych w odróżnieniu od mężczyzn. Jednocześnie najsilniej oddziaływały przekazy związane z czynnikiem określonym jako: stabilna relacja. Badania przekazów graficznych pokazały na konieczność planowania układu graficznego i zastosowanych wizualizacji.

Podsumowując można powiedzieć, że badanie wskazało przede wszystkim na konieczność tworzenia rozwiązań w oparciu o badania a także nieustanne ich testowanie czy prowadzą do założonych celów. Wtórne są informacje czy dany przekaz podoba się, jest ważny itp. Istotne jest stworzenie takiej architektury wyboru, aby pojawiały się konkretne zachowania, w naszym przypadku prowadzące do poczęcia i urodzenia pierwszego dziecka.